

איום הטרור הנוכחי באירופה והמענה הנדרש

יורם שוייצר

לאחרונה נשמעת טענה מפי גורמים בכירים בממסד הביטחוני כי איום הטרור הנוכחי באירופה הוא חסר תקדים. המאמר מבקש לבחון טענה זו על רקע גלי הטרור שפקדו את יבשת אירופה בחמשת העשורים האחרונים, ולנוכח מאפייני האיום הנוכחי והמענה שנדרש לו. איום הטרור הנוכחי במדינות היבשת בשנים האחרונות נשקף בעיקר מצד אירופים מוסלמים או מתאסלמים בוגרי המלחמות בסוריה ובעיראק, שהצטרפו לשורות 'המדינה האסלאמית' והפנימו את רעיונותיה ואת דרך התנהלותה. בפעילות זו משתתפים גם תושבים אירופים רבים שלא היגרו למזרח התיכון והשתתפו בלחימה, ולצידם גם מהגרים הפועלים בהשראת 'המדינה האסלאמית'. כמו כן מוצגים האתגרים הניצבים כיום בפני מנהיגי אירופה ושירותי הביטחון ודרכי המענה לאיום הממשי והפוטנציאלי הקיים, לנוכח האיומים הנשמעים מפי דוברי ארגוני הסלפייה הג'יהאדייה - ובראשם 'המדינה האסלאמית' ובעלי בריתה ומחנה אליקאעדה ושותפיו - להציף את אירופה בנהרות של דם.

מבוא

על פי המשתקף מן התקשורת ומדבריהם של גורמי ביטחון ופרשנים, אירופה מצויה כיום תחת איום טרור חמור מאין כמוהו, אולי החמור ביותר שידעה מימיה.¹ הערכה זו נובעת משורה של מתקפות טרור שכבר בוצעו וגרמו למאות נפגעים, ובשל החשש מהשלכות הצטרפותם של למעלה מ־5,000 צעירים אירופים לזירות הלחימה בסוריה ובעיראק ולשורות הסלפייה הג'יהאדייה, השבים בחלקם לאירופה מתוך מטרה להמשיך וללחום בתחומיה. לכך נוספת הדאגה מפני תהליכי הקצנה המתרחשת בקרב מאות צעירים מוסלמים ומתאסלמים אירופים הנחשפים לתעמולה הסלפית ג'יהאדיסטית ברשתות החברתיות, המסיתה אותם לבצע פעילות אלימה במערב. מאמר זה יבחן אם איום הטרור הנוכחי הוא אכן החמור ביותר שידעה אירופה מזה כחמישים שנה, מה מאפיין את גל הטרור הנוכחי וכיצד נערכת אירופה להתמודדות עם האתגר העומד לפתחה, אשר צפוי להימשך בשנים הקרובות.

מאפייני הטרור באירופה משלהי שנות השישים של המאה ה-20

הטרור שפגע במדינות אירופה בעבר היה פנימי וחיצוני. הטרור הפנימי שצמח מקרב אזרחים ותושבים אירופים מאופיין בכמה זרמים מרכזיים: הראשון, טרור שביצעו ארגוני טרור בדלניים מקומיים שביקשו להשיג יעדים לאומיים פוליטיים, כדוגמת המחחרות השונות: הבאסקית בספרד, האירית בצפון אירלנד, המולוקית בהולנד והקורסיקאית בצרפת. השני, טרור שבוצע בידי ארגוני טרור מקומיים בעלי אידיאולוגיה מרקסיסטית-לניניסטית, שביקשו לשנות את אופי המשטרים בארצותיהם באמצעים אלימים, ביניהם 'באדר מיינהוף' בגרמניה, 'הבריגדות האדומות' באיטליה, 'אקסיון דירקט' בצרפת ו'התאים הקומוניסטיים הלוחמים' בבלגיה. מלבד אלו ביצעו גם קבוצות ימין קיצוני פיגועי טרור ספורדיים אך רבי נפגעים במדינות ביבשת.

במקביל החלו מדינות רבות באירופה להוות מוקד לפעילות טרור מיובא מבחוץ על ידי ארגוני טרור זרים, ואף ממדינות תומכות טרור דוגמת עיראק, לוב סוריה, אלג'יריה, תימן ואיראן, אשר העתיקו את הסכסוכים המקומיים שהתנהלו בארצותיהם לבריות אירופה. ארגוני הטרור הזרים הבולטים שפעלו באירופה בשנות השבעים והשמונים של המאה הקודמת היו הארגונים הפלסטיניים. אלה החלו לפעול ביבשת במטרה להפעיל לחץ פוליטי על מדינות אירופה כדי שיתערבו לטובת קידום ענייניהם בסכסוך הישראלי-פלסטיני. בראש הארגונים הפלסטיניים בלטו 'החזית העממית לשחרור פלסטין' (חזית חבש ומנגנון ודיע חדאד), פתח, ארגון החזית העממית – המפקדה הכללית ('חזית ג'בריל'), אבו נידאל ועוד. ארגונים אלה נהנו משיתוף פעולה עם ארגוני טרור אירופיים מקומיים, מכיוון שחלקו איתם את רעיון קידום האג'נדה האידיאולוגית המרקסיסטית הבינלאומית.²

החל ממחצית שנות השמונים הצטרפו אל פעילות הטרור המתגברת באירופה גם ארגוני טרור שיעיים ובראשם חזבאללה, שפעלו בחסות ובסיוע פעיל של הרפובליקה האסלאמית של איראן. ארגוני הטרור השיעיים הוסיפו לרפרטואר הטרור העולמי דפוס פעולה חדש וקטלני במיוחד בדמות פיגועי התאבדות. השפעתו של דפוס פעולה זה נעשתה דומיננטית והוא אף אומץ וטופח בהמשך על ידי ארגוני טרור רבים נוספים, משום נזקיו הגדולים ובעיקר בשל המורא שהטיל.³ החל מהמחצית השנייה של שנות התשעים של המאה שעברה הצטרפו לפעילות הטרור באירופה גם ארגונים ורשתות טרור בעלי תפיסת עולם סלפית-ג'יהאדיסטית כדוגמת אל-קאעדה ותומכיו, ובשנים האחרונות גם פעילים ותומכים של 'המדינה האסלאמית' – כשכולם משתייכים למחנה המכונה "הג'יהאד העולמי".⁴

אתר זיכרון מאולתר בחזית בניין הבטקלאן, פאריס, לזכרם של הניספים בפיגוע הטרור שבוצע ב-13 בנובמבר 2015. הצילום: MIGUEL MEDINA/AFP

מאפייני איום הטרור באירופה בתחילת המאה ה-21

איום הטרור הסלפִיג'יהאדיסטי על המערב ובכלל זה גם על אירופה נחשף במלוא חומרתו עם מתקפת ה-11 בספטמבר 2001 בארצות-הברית. חקירת המתקפה בארצות-הברית חשפה תשתית טרור עמוקה שהתקיימה באירופה קודם להתקפה, ואשר שימשה לגיוס ולהפעלת חלק מהמבצעים של פיגועי ה-11 בספטמבר. דימוי העוצמה האדיר שנבנה לאל־קאעדה בעקבות הצלחתו לגרום הרג ונזק כה רבים בארצות-הברית ואיומי הארגון ותומכיו "לשטוף את אירופה בנהרות דם" עוררו חרדה וחשש כבד מפני הבאות. אף על פי כן, ולמרות שבמהלך העשור הראשון של שנות האלפיים אכן בוצעו באירופה שורה של פיגועי טרור, ובהם גם מספר פיגועי ראוה רבי נפגעים כדוגמת אלו באיסטנבול (2003), מדריד (2004) ולונדון (2005), הצליחו שירותי הביטחון האירופיים להתמודד עם האיום ולסכל עשרות פיגועים אחרים בטרם הוצאו לפועל.

איום הטרור הנוכחי באירופה הוא המשכו הישיר של איום הטרור הסלפִיג'יהאדיסטי הקיים כבר למעלה מ־חמש־עשרה שנים. עם זאת, הוא שונה במספר מבצעיו בפועל ובהיקף של המועמדים הפוטנציאליים ליטול בו חלק בעתיד. האיום במתכונתו הנוכחית החל להתגבש לפני כמה שנים בעקבות התעצמותה של מלחמת האזרחים בסוריה, צמיחת דאע"ש והכרזתה של 'המדינה האסלאמית' כבסיס לח'ליפות. הקמת 'המדינה האסלאמית' הניעה צעירים רבים מרחבי העולם להצטרף אל שורותיה. מספר המצטרפים

כפול ממספרם של אלה שנהרו לאפגניסטן בשנים 1979–1989 כדי להצטרף לשורות המוג'אהדין.⁵ זאת ועוד, הנסיבות התקשורתיות שבהן הם פועלים והטכנולוגיות המשמשות אותם כיום שונות מבעבר ומאפשרות להם מרחב פעולה ופגיעה גדולים יותר, ובעיקר הד רחב בהרבה לפעילותם.

הדור הנוכחי של "בוגרי סוריה ועיראק" אימץ את האידיאולוגיה הקיצונית של 'המדינה האסלאמית' ואת דרכי פעולתה הרצחניות. מלבד האידיאולוגיה, הלחימה בשורות 'המדינה האסלאמית' בסוריה ובעיראק שימשה חממה לצמיחת דור של טרוריסטים מאומנים בעלי ניסיון קרבי עשיר, שספגו את תפיסת העולם ואת הנורמות של מארחיהם. בין הצעירים הללו נכללים גם אלפי אזרחים אירופים, אשר הצהירו בריש גלי כי בשל מעורבות אירופה בלחימה נגד 'המדינה האסלאמית' בכוונתם לשוב, להילחם ולנקום באירופים בביתם שלהם. ואכן, מתחילת שנת 2014 החלה להסתמן מגמה הדרגתית של חזרת פעילים של 'המדינה האסלאמית' לאירופה, גם למטרות הקמת תשתית מבצעית ולביצוע פיגועים. ואכן, בשנים האחרונות בוצעו עשרות פיגועים וניסיונות לפיגועי טרור בערי אירופה כדוגמת פריז,⁶ לונדון,⁷ ברצלונה,⁸ שטוקהולם⁹ והעיר טורקו בפּינלנד.¹⁰

פיגועי הטרור באירופה המזוהים עם 'המדינה האסלאמית' ניתנים לחלוקה לארבע קטגוריות:

הראשונה – פיגועים ביוזמתה ובהכוונתה של המפקדה הראשית של 'המדינה האסלאמית' בסוריה.¹¹

השנייה – פיגועים שבוצעו בידי מקומיים ומעצרים של אירופים ששוגרו מסוריה.¹² השלישית – פיגועים ביוזמה מקומית תוך תקשורת עם פעילי ואנשי קשר של 'המדינה האסלאמית'.¹³

הרביעית – פיגועים ביוזמה ובביצוע מקומיים בהשראת 'המדינה האסלאמית', ללא קשר ישיר עימה.¹⁴

זמינות האמצעים – כלי לחימה "קרים", כלי רכב וחומרי חבלה מאולתרים המאפשרים הוצאה לפועל של מתקפות טרור קטלניות מבלי שמבצעייהם זקוקים בהכרח להכוונה של ארגון היררכי מסודר ומקצועי ולהכנות ממושכות – הפכה את הטרור לכזה המאיים להתבצע בכל עת ובכל מקום, ללא התרעה מודיעינית מוקדמת החיונית לסיכולו. גם תרומתה של הרשת החברתית להסתה, להקצנה, במתן השראה ולעיתים אפילו הכוונה של פעילים יחידים ותאי טרור לנקוט אלימות היא מסימני העת הזו.

יותר מכול ניכר כי האיום הנוכחי הוא מה שתואר בפי אנשי צבא וביטחון בכירים "איום דורי".¹⁵ על אף הקושי העקרוני לחזות קדימה שנות דור, בוודאי כשמדובר בעולם המשתנה במהירות חסרת תקדים ובאופן תזזיתי, הימצאותם של אלפי צעירים מערביים באזורי לחימה רווי זוועות והתחככותם עם ארגונים בעלי תפיסת עולם

רדיקלית והתנהלות קיצונית הכופרת בנורמות הבסיסיות הנוהגות בעולם הליברלי דמוקרטי ודאי הכו שורש במוחות ובלבבות של רבים מהם. אנו חיים בעידן שבו הולך ומתהווה דור שלם, כולל צאצאיו, שחוה את אימי המלחמה והטרור באזורי הלחימה במזרח התיכון ומעבר לו, או לחלופין חשוף לתעמולה ולהקצנה חסרת הצנזורה של ארגוני הטרור ברשתות החברתיות, ולמעשה אינו שותף לערכים דמוקרטיים וליברליים המהווים אבן יסוד בחברה האירופית.

ההיערכות באירופה והמענה לאיום

מדיניות ההתמודדות באירופה מול הטרור נשארה בעיקרה בשליטת המדינות, כל אחת בתחומה. עם זאת, קיימות בין המדינות אחריות הדדית הסכמית וסולידריות תרבותית וערכית, המהדקות את שיתוף הפעולה ביניהן למלחמה בטרור המאיים עליהן.¹⁶ לצורך כך הוגברה ההיערכות במסגרות האירופיות המשותפות. ראשי המדינות החברות באיחוד אירופי התחייבו להגביר את שיתוף הפעולה בתחומים הנוגעים הן להיבטים אסטרטגיים ארוכי טווח והן להיבטים טקטיים ולמענה המיידי: הבטחת ביטחון האזרחים באמצעים ארגוניים-בירוקרטיים; מניעת הקצנה ושמירה על ערכים ליברליים באמצעים משפטיים, חינוכיים וחקיקתיים; ושיתוף פעולה מודיעיני וביטחוני עם בעלות ברית בינלאומיות.¹⁷ בין הצעדים השונים שבהם חלה התקדמות מרבית ניתן לציין את הגברת הבדיקות ואמצעי האבטחה בגבולות; הגברת האמצעים הרגולטוריים והטכנולוגיים הנוגעים לזיהוי ולעיבוד מידע אישי של חשודים בטרור; שיתוף פעולה בין סוכנויות האיחוד השונות למניעת פשיעה וטרור חוצי גבולות; וכן הגברת שיתופי הפעולה המודיעיניים בין המדינות, בין האיחוד לבעלות הברית שלו ובין האיחוד למדינות שלישיות, אשר שודרגו לשם לחימה בטרור ובאיומים פוטנציאליים.¹⁸

אמצעי החקיקה במדינות השונות ובאיחוד כולו הוקשחו אף הם כדי להתמודד עם מימון טרור וכדי להקשות על טרוריסטים לרכוש כלי נשק וחומרי נפץ,¹⁹ וכן הוקמו מספר יחידות משפטיות רב-מדיניות. כך, על ידי חקיקה מסודרת באיחוד כולו, עידוד תיאום חקירה ותביעה בין גופים של המדינות החברות באיחוד האירופי, חילופי מידע וקיומה של רשת המשפט האירופית ללחימה בפשעים קיברנטיים, מקווים באיחוד לשפר את הטיפול המשפטי-חקיקתי באיום הטרור חוצה הגבולות.²⁰

מלבד מענה חקיקתי פיתח האיחוד מענה לאימי ההקצנה והמרחב הקיברנטי. לשם התמודדות עם ההקצנה מבית פותחו במדינות הלאום ובאיחוד האירופי תוכניות להתמודדות עם אלימות קיצונית (Counter Violent Extremism – CVE), המבקשות להתמודד עם האידאולוגיה הקיצונית שמופעלת על צעירים.²¹ בנוסף קיימת יוזמה ליצירת תוכניות חינוכיות ופנייה לקהילות המוסלמיות על מנת לצמצם את תחושות ההדרה של קהילות אלה, לתת למשפחות אפשרות להתריע על הקצנה שעוברים

צעירים במשפחה, וכן לייצר שיח מאורגן עם המנהיגויות של קהילות אלה. אשר למרחב הקיברנטי, הוקמו מספר יחידות מבצעיות לשם מתן מענה בזמן אמת לאיומי טרור; הוקמו פורומים בין-מוסדיים בתוך האיחוד לצורך הגדרת דרכי פעולה למענה והתמודדות עם תוכני שנאה והסתה לאלימות ועם פעילות טרור באינטרנט ובמדיה החברתית על ידי מגייסים וארגוני טרור קיצוניים; ולבסוף נוצרו שיתופי פעולה עם חברות הטכנולוגיה המובילות בעולם.²²

העידן הנוכחי מאופיין באמצעי ייצוג וטכנולוגיה הנמצאים גם ברשותם של מבצעי הטרור, ואלה מהווים מכפיל כוח עבורם. אמצעים אלו, יחד עם הכיסוי התקשורתי של פיגועי הטרור ואיומי הטרוריסטים, מאפשרים את הגברת דימוי העוצמה של הטרור לממדים שונים מבעבר, ומהווים גורם השפעה והפחדה אפקטיבי אף יותר מהמתקפות עצמן. לכן, בהקשר זה, לצד המענה הקונקרטי של רשויות הממשלה והביטחון, קיימת חשיבות עליונה לפיתוח יכולת עמידה וחסיונות של החברות האזרחיות במדינות הדמוקרטיות בפני האיום הפסיכולוגי המצוי בבסיס אסטרטגיית הטרור. פיתוח החוסן החברתי הוא אתגר ראשון במעלה עבור כל חברה המתמודדת עם טרור. רמת החוסן החברתי נמוכה בחברות שאינן מורגלות בהתמודדות יום-יומית עם טרור, ופיתוחו אינו משימה פשוטה. לתקשורת ההמונים ובכללה המדיה החדשה והרשתות החברתיות תפקיד מרכזי בכך. זאת ועוד, ניכר כי העת הנוכחית מקשה על ראשי מדינות ופוליטיקאים בעלי ערכים דמוקרטיים וליברליים להפגין את המנהיגות החיונית כל כך להובלת מערכה אפקטיבית המשרה ביטחון מול איום הטרור. מערכות הבחירות האחרונות ברחבי מדינות אירופה מעידות כי למנהיגים פופוליסטים קל לרכוב על גל האלימות ואיום הטרור, ולגייס לעצמם קולות על ידי הפחדה והסתה נגד מיעוטים וזרים בשם המלחמה בטרור.

סיכום

בשנתיים האחרונות מצויה אירופה בפעילות מואצת של הסתגלות והיערכות לסיכול מערכת הטרור האינטנסיבית שמכוונת לפגוע בתושבי היבשת. הכורח הזה מתחדד לא רק נוכח הצהרות מפי דוברי 'המדינה האסלאמית' ותומכיה ומאל-קאעדה ושותפיו, המאיימים להציף את אירופה בטרור, אלא גם עם כל פיגוע נוסף שמתבצע בערי אירופה, וממה שנחשף לגבי היקף האיום כתוצאה ממעצרים ומסיכולים של פעילות טרור. ההתמודדות עם האתגרים הללו מצויה בשתי רמות מענה, ששילובן עשוי למנוע מהטרוריסטים להגיע לכדי השפעות חברתיות כלכליות ופוליטיות מרחיקות לכת: הראשונה, טקטית-אופרטיבית – היערכות נקודתית לסיכול, להגנה ולמזעור הנזק מהפיגועים באמצעות תגבור ונוכחות רבה יותר של גורמי ביטחון ואכיפה; הצבת מכשולים במקומות מועדים לתקיפה חוזרת; הכשרת כוח אדם מודיעיני ומבצעי

ייעודי; התאמת האמצעים החוקתיים והמשפטיים להרתעה ולהענשה של מבצעי הטרור וסייעניהם מבית.

הרמה השנייה היא מערכתית-אסטרטגית. האתגר המרכזי הוא מניעת היכולת של ארגוני הטרור להשיג את מטרותיהם המרכזיות – ערעור ביטחון הציבור ביכולתן של הממשלות להגן עליו; שיבוש מערכות היחסים בין הקבוצות השונות באוכלוסייה על רקע מוצאן האתני, שיוכן הדתי ובין אזרחים לבין מהגרים; ערעור היסודות והנורמות של החברות הדמוקרטיות והליברליות בכללותן.

האתגרים שנבחנו במאמר זה מבהירים שאיום הטרור על אירופה הוא אכן אתגר רציני ומורכב, ובעיקר שונה מאיומי העבר במאפייניו, במבצעיו ובהיקף הפוטנציאלי. התמודדות יעילה, גמישה ומותאמת לאופי האיום עשויה לסייע לצמצם את היקפיו כפי שהדבר נעשה בחמשת העשורים הקודמים, תוך הקפדה על שמירת המאפיינים הדמוקרטיים והליברליים של החברות המתמודדות, שיתוף פעולה ושקיפות כלפי הציבור.

הערות

- 1 Thomas Hunt, "Huge increase in fatal terror attacks as western Europe rocked by ISIS, study shows," *Daily Express*, Jul 13, 2017, <https://www.express.co.uk/news/world/828037/terror-western-europe-london-bridge-paris-nice-increase-deaths-ISIS-Stade-de-France>
- 2 אריאל מררי ושלומי אלעד, פח"ע חו"ל – טרור פלשתינאי בחו"ל 1968–1986, המרכז למחקרים אסטרטגיים ע"ש יפה, הוצאת הקיבוץ המאוחד ואוניברסיטת תל-אביב (1987), עמ' 9–13.
- 3 שאול שי, טרור בשליחות האימאם – 20 שנות טרור שיעי 1979–1999, המכון הבינלאומי למדיניות נגד טרור, מפעלות המרכז הבינתחומי, הרצליה (2001), עמ' 5–7, 65–93.
- 4 יורם שויצר ואביב אורג, האודיסיאה של אל-קאעדה אל הג'יהאד העולמי, המכון למחקרי ביטחון לאומי, מזכר 132, ינואר 2014, עמ' 47–55.
- 5 Peter R. Neumann, "Foreign fighter total in Syria/Iraq now exceeds 20,000; surpasses Afghanistan conflict in the 1980s," International Centre for the Study of Radicalization and Political Violence (ICSR), January 26, 2015, <http://icsr.info/2015/01/foreign-fighter-total-syriairaq-now-exceeds-20000-surpasses-afghanistan-conflict-1980s/>
- 6 לדוגמה, ב-20 באפריל 2017 נהרג אדם אחד ושלושה נפצעו בפריז מירי מרכב חולף. "עדויות מהפיגוע בפריז: הסתברו לקוחות במרתף המסעדה", Ynet, 21 באפריל 2017, <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4951782,00.html>
- 7 לדוגמה, ב-3 ביוני 2017 בוצע פיגוע ירי ודקירה בלונדון על ידי שלושה מחבלים, שבעה בני אדם נהרגו ו-48 נפצעו. Harriet Alexander, "London Bridge attack – everything we know," *The Telegraph*, June 6, 2017, <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/06/03/london-bridge-everything-know-far/> Mark Hodge, Neal Baker and Emma Lake, "London Bridge attack – ISIS claims responsibility for Borough Market terror as video shows jihadists stalking pubs searching for victims," *The Sun*, June 7, 2017, <https://www.thesun.co.uk/news/3717339/london-bridge-attack-victims-terrorists-isis/>
- 8 לדוגמה, ב-17 באוגוסט 2017 ביצעו פעילי תא מקומי בספרד פיגוע דריסה וירי והרגו 14 בני אדם בברצלונה. "Barcelona and Cambrils Attacks: What We Know So Far," BBC, August 21, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-europe-40964242>

- 9 "פיגועי הדרסה בספרד: תמונת מצב (עדכנית לצוהרי ה-20 באוגוסט 2017)", מרכז המידע למודיעין ולטרור על שם אלוף מאיר עמית, 20 באוגוסט 2017.
- 10 לדוגמה, בפיגוע דריסה באמצעות משאית במרכז קניות בשטוקהולם ב-7 באפריל 2017 שוודיה נהרגו ארבעה בני אדם ו-15 נפצעו. Lauren Said-Moorhouse and Bryony Jones, "Dazed but defiant, Stockholm unites after attack," CNN, April 8, 2017, <http://edition.cnn.com/2017/04/08/europe/sweden-truck-attack-aftermath/>
- 11 לדוגמה, בפיגוע דקירה ב-18 באוגוסט 2017 נהרגו שתי נשים ושמונה אנשים נפצעו. Nicola Harley, "Finland 'Terror' Attack: Briton Stabbed Four Times 'Trying to Save' Women Targeted in Attack Which Left Two Dead," *The Telegraph*, August 19, 2017, <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/08/19/finnish-knifeman-moroccan-say-police/>
- 12 לדוגמה, הפיגועים בפריז בנובמבר 2015 שבהם נהרגו 130 ונפצעו 352 בני אדם, ובבריסל במארכ 2016 נהרגו 32 ולמעלה מ-300 בני אדם נפצעו. Sebastian Rotella, "Terror in Europe," *Frontline*, October 18, 2016, <http://www.pbs.org/wgbh/frontline/film/terror-in-europe/>
- 13 לדוגמה, הירי שביצע מהדי נמוש במאי 2014 במוזיאון היהודי בבריסל שבו נהרגו ארבעה, מתוכם שני ישראלים, ומעצרו של 16 פעילי תא טרור בינואר 2015 בוורויה, בלגיה. "Abdelhamid Abaaoud, l'instigateur présumé des attentats tué à Saint-Denis En savoir plus sur," *Lemonde*, November 16, 2016, http://www.lemonde.fr/attaques-a-paris/article/2015/11/16/qui-est-abdelhamid-abaaoud-le-commanditaire-presume-des-attaques-de-paris_4811009_4809495.html. Anne Penketh, "French Suspect in Brussels Jewish Museum Attack Spent Year in Syria," *The Guardian*, June 1, 2014, <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/01/french-suspect-brussels-jewish-museum-attack-syria;> "Belgian anti-terror raid in Verviers leaves two dead," BBC, January 16, 2015, <http://www.bbc.com/news/world-europe-30840160>
- 14 לדוגמה פיגוע הדקירה ביולי 2016 ברכבת בוורצבורג, גרמניה, שבו נפצעו ארבעה בני אדם, ופיגוע ההתאבדות ביולי 2016. Andreas Ulrich, "Germany Attackers Had Contact with Suspected IS Members," *Der Spiegel*, August 5, 2016, <http://www.spiegel.de/international/germany/attackers-in-germany-had-contact-with-suspected-is-members-a-1106271.html>
- 15 לדוגמה, פיגוע דריסה במארכ 2017 על גשר ווסטמיניסטר בבריטניה שבו נהרגו חמישה בני אדם ולמעלה מחמישים נפצעו. Dominic Casciani, "London attack: Who was Khalid Masood?" BBC, March 26, 2017, <http://www.bbc.com/news/uk-39373766>
- 16 דיוויד פטראוס (David Petraeus), לשעבר ראש סוכנות הביון ה-CIA האמריקאית וגנרל בדימוס שהוביל את הכוחות הבינלאומיים שפעלו בעיראק ובאפגניסטן, תיאר את המאבק בטרור כיום כמאבק דורי, ואנדרו פרקר (Andrew Parker), ראש סוכנות הביון MI-5 הבריטית, תיאר את איום הטרור כ-"איום רב-ממדי המתפתח במהירות ופועל בקצב ובהיקפים שמעולם לא ראינו". Michelle Grattan, "David Petraeus on US policy under Donald Trump, the generational war against Islamist terrorism, and dealing with China," *The Conversation Media Group Ltd*, June 25, 2017, <http://theconversation.com/david-petraeus-on-us-policy-under-donald-trump-the-generational-war-against-islamist-terrorism-and-dealing-with-china-80045> Vikram Dodd; "UK facing most severe terror threat ever, warns MI5 chief," *The Guardian*, October 17, 2017, https://www.theguardian.com/uk-news/2017/oct/17/uk-most-severe-terror-threat-ever-mi5-islamist?CMP=Share_AndroidApp_Gmail
- 17 "TE-SAT- European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017," EUROPOL, 2017.
- 18 "The European Union Counter-Terrorism Strategy," November 30, 2005. Brussels, https://www.cvce.eu/en/obj/the_european_union_counter_terrorism_strategy_brussels_30_november_2005-en-c9acc196-6121-4269-81a6-b81b008217b6.html
- 18 שיתופי הפעולה השונים בין האיחוד האירופי לבין ארצות-הברית ובין מדינות שונות באים לידי

ביטוי בכל מיני אמצעים. למשל, מערכת תיעוד שמות הנוסעים הנקראת PNR – Passenger Name Record, ומאפשרת למדינות חברות באיחוד האירופי לעבד מידע שמסופק על ידי חברות תעופה, במטרה לזהות נוסעים שרמת מסוכנותם גבוהה. המערכת מסוגלת לסכל את התנועה החופשית של גורמים עוינים ברחבי אירופה באמצעות זיהוי טרוריסטים מוכרים ולא מוכרים, שנוסעים או חוזרים מאזורי סכסוך; הכנסת אינדיקטורים שימושיים לסכנה (CRI – Common Risk Indicators); כניסת התיקון של קוד שנגן וכן מערכת False and Authentic Documents – FADO (מסמכים מזויפים ואותנטיים ברשת) מספקות הזדמנויות נוספות לזיהוי, סיכול ומעקב Online (מסמכים מזויפים ואותנטיים ברשת) ומאפשרות לקבל תמונת מודיעין עשירה יותר ומסגרת עבודה יעילה יותר לשיתוף פעולה בגבול. בנוסף לאמצעים אלו, אשר לכלי הנשק וחומרי נפץ – מועצת האיחוד האירופי הזמינה את המדינות החברות לפתח את המיומנות והמומחיות לשיפור האסטרטגיה בנוגע לדיווח על סחר לא חוקי בכלי נשק, ואומנם, באופן כללי, פעולות לשיפור הניטור והמעקב אחר כלי הנשק נמשכות ואף הופק מדרוך עבור כל המדינות בנושא. יצוין כי גם היורופול שיפר לאחרונה את השימוש במאגר המידע בנוגע לפצצות (EBDS – European Bomb Data System), (הארגון אף זכה בשנים האחרונות לתוספת תקציב עבור כוח אדם). גם היקף השימוש בבסיס הנתונים של האינטרפול בכל הנוגע למסמכי נסיעה גנובים או אבודים גדל במידה משמעותית בשנה האחרונה. להרחבה ראו: European Border and Coast Guard Agency, “European cooperation on coast guard functions”, Frontex, September 11, 2016. וגם: “Proposal for a directive of the European parliament and of the on the use of Passenger Name Record data for the prevention, detection, investigation and prosecution of terrorist offences and serious crime,” November 30, 2005, Brussels, https://www.evce.eu/en/obj/the_european_union_counter_terrorism_strategy_brussels_30_november_2005-en-c9acc196-6121-4269-81a6-b81b008217b6.html; “Implementation of the counter-terrorism agenda set by the European Council,” December 20, 2016, Brussels, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14260-2016-ADD-1-EXT-1/en/pdf> גם לשיתוף פעולה עם ארצות-הברית שהורחב לצורך הכללתה, בכך גם נשמרת גישה יעילה לכל החברות בהסכם, שמוכיחה עצמה כאפקטיבית גם לתוכנית המעקב אחר מימון טרור (TFTP – Terrorist Financing Tracking Programme) – באמצעות בקשות של היורופול. ה-TFTP הוכיחה עצמה ככלי בעל ערך בחקירות אירועי הטרור. בנוסף לאלו יש שיתוף פעולה עם ירדן, אלג'יריה, טורקיה, הרשות הפלסטינית, ערב הסעודית, עיראק, מצרים, ישראל ותוניסיה. יש לציין גם את יוזמת המלחמה בטרור של האיחוד האירופי במדינות מערב הבלקן, שבהן תוכנית הפעולה לשנים 2015-2017 נמצאת כרגע בשלבי יישום והיא נתמכת מבחינה כלכלית. בנוסף, יש תוכנית להחיל בעתיד את יכולות RAN באזור. האיחוד מסייע גם בסהל ובניגריה – המלחמה בטרור בניגריה נמשכת באמצעות פעולות שמתמקדות בדה-רדיקליזציה של אסירי ארגון 'בוקו חראם', ובאמצעות שיתוף פעולה עם המשטר לחיזוק שלטון החוק שמבוסס על מערכת פלילית שמגיבה לטרור. בהקשר זה ראוי לציין את ספרד, השותפה למאמצי ארצות-הברית ואפריקה במעקב ובשיבוש העברת כספים לטרור, והיא גם סיפקה סיוע למאלי ולמאוריטניה במאמצייהן להתמודד עם קיצוניות אלימה.

19 “State of play on implementation of the statement of the Members of the European Council of 12 February 2015, the JHA Council Conclusions of 20 November 2015, and the Conclusions of the European Council of 18 December 2015,” March 4, 2016, Brussels, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6785-2016-INIT/en/pdf>

20 הוגדל תקציב רשת האימון וההדרכה לשופטים ומשפטנים של האיחוד (EJTN – Judicial Training Network), כאשר כיום מציעה הרשת הדרכה לשופטים ולתובעים מ-28 מדינות חברות. מטרת שיתוף הפעולה בתחום היא בין היתר להתמודד עם האתגרים המשפטיים שנוגעים ללוחמה בטרור בקרב מדינות האיחוד, הן במרחב הממשי והן במרחב הקיברנטי. להרחבה ראו גם: “Implementation of the counter-terrorism agenda set by the European Council,” December

20, 2016, Brussels, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14260-2016-ADD-1-EXT-1/en/pdf>

21 ראוי לציין את הקמתה של הרשת להעלאת המודעות להקצנה RAN – Radicalization Awareness Network, המקשרת כ-2,400 עובדים מקצועיים ברחבי האיחוד, שפועלים להתמודדות עם ההקצנה בכל המגזרים. במסגרת זו משתתפים מומחים ממגוון תחומים כמו חינוך ובריאות ומשירותי בתי הסוהר, התורמים מניסיונם ומהידע שברשותם לצורך למידה הדדית ופיתוח המלצות עבור מקבלי ההחלטות, וכן כדי לספק נרטיב חלופי עבור התעמולה הקיצונית על בסיס עדויות אישיות. האיחוד מחזק את המלחמה בהקצנה לא רק בהצהרות דקלרטיביות אלא גם במימון משמעותי. כך העבירה מועצת האיחוד האירופי ב־2016 יותר מ־200 מיליון אירו עבור תוכניות לקידום חינוך לסובלנות, שילוב חברתי, חשיבה ביקורתית, ייסוד רשת דמויות לחיקוי עבור צעירים שיבקרו בבתי ספר ובמועדוני ספורט של צעירים כדי לחלוק חוויות ולהוות השראה לאחרים, עידוד מוסדות השכלה גבוהה להעניק פרסים עבור התנדבות ועידוד פיתוח סילבוסים שמשלבים תוכן אקדמי עם מעורבות אזרחית, מניעה של הקצנה בבתי כלא ותמיכה בתוכניות שיקום ומלחמה באפליה וגזענות וקידום ולערכים משותפים, תוכניות לשם התמודדות עם תעמולה ברשת והקצנה אישית, חיזוק שיתוף הפעולה עם מדינות שלישיות וחיזוק המחקר על מנת להבין טוב יותר את הטבע המתפתח של ההקצנה, ולהבטיח התמודדות טובה יותר ברמת המדינית. להרחבה ראו גם: “State of play on implementation of the statement of the Members of the European Council of 12 February 2015, the JHA Council Conclusions of 20 November 2015, and the Conclusions of the European Council of 18 December 2015,” March 4, 2016, Brussels, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6785-2016-INIT/en/pdf>

22 בשנת 2015 הקים האיחוד האירופי את היחידה הקיברנטית של היורופול (EU-IRU – EU Internet Referral Unit), כאשר ל־26 מדינות מהאיחוד יש כיום נקודות קשר ליחידה והן נעזרות בה בזמן אמת. בנוסף, החל מ־2016 הסכימו מועצת האיחוד האירופי וארבע חברות הטכנולוגיה הגדולות (פייסבוק, טוויטר, אלפאבית ומייקרוסופט) על קוד פעולה להתמודדות עם תוכני שואה ברשת. חברות אלו התחייבות להסיר תוכני שואה שפורסמו בפלטפורמות שלהן תוך 24 שעות מקבלת תלונה. פלטפורמות נוספות של התמודדות עם השימוש הגובר באינטרנט ובמדיה החברתית על ידי מגייסים וארגוני טרור קיצוניים כוללות גם את הקמת הפורום האינטרנטי של האיחוד (EU Internet Forum), שבו משתתפים שרי הפנים של האיחוד וחברות אינטרנט. אומצה דירקטיבת אבטחת רשת ומידע (NIS – Network and Information Security) המציעה אמצעים לאבטחת רשת ומידע בתוך האיחוד, יוצרת שיתופי פעולה וחילופי מידע בקרב המדינות החברות, וגם יחידות תגובה לטיפול בתקריות אבטחת מחשבים, וכן הוקם צוות ייעוץ אסטרטגי לתקשורת בסוריה (Syria Strategic Communication Advisory Team). להרחבה ראו גם: “State of play on implementation of the statement of the Members of the European Council of 12 February 2015, the JHA Council Conclusions of 20 November 2015, and the Conclusions of the European Council of 18 December 2015,” March 4, 2016, Brussels, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6785-2016-INIT/en/pdf>